

11 נובמבר 2021

נייר עמדה: טיפול המדינה בתחלואה כפולה

1. מי שמתמודד עם תחלואה כפולה זקוקים, בשל מגוון המצוקות אותן הם סוחבים, למעטפת הוליסטית והדוקה, אשר תיתן מענה ייעודי למצבם.
2. ואולם, באופן אבסורדי, בניגוד הפוך לצורך, הם נתקלים בכך שהטיפול בהם מפוצל בין משרדי הממשלה השונים, קופות החולים והרשויות המקומיות, וכך הם לא פעם "נופלים בין הכיסאות". הפיצול הזה, לצד סיבות נוספות, גורם גם למחסור קיצוני במענים מתאימים לאוכלוסייה זו.
3. כך, במקום מעטפת הוליסטית, תחום התחלואה הכפולה מלא בחורים ומחסור.

דוגמה לפיצול מענים: בין היחידות לטיפול בהתמכרויות ברשויות ובין מעני בריאות הנפש

4. ברשויות המקומיות, תחת הפיקוח של משרד הרווחה, פועלות יחידות לטיפול בהתמכרויות. בפועל היחידות אינן מגבילות עצמן ממתן מענה למי שמתמודד עם תחלואה כפולה, למעט במקרים מסוימים. כך, למשל, בחלק מהיחידות פועל מרכז טיפולי אבחוני ראשוני (מטר"א) ייעודי למי שמתמודדים עם תחלואה כפולה. ואולם, בפועל עובדות ועובדים ביחידות הללו מתמודדים עם קושי בשל מחסור במענים פסיכיאטריים מתאימים.
5. היחידות אינן רשאיות להתקשר באופן עצמאי עם פסיכיאטרים. לכן מטופלי היחידה נדרשים לפנות לקופות החולים ולמרפאות לבריאות הנפש בקהילה. שם הם נתקלים ברשימות המתנה ארוכות, אשר בינתיים מסכלות את יכולת היחידה להתמכרויות לתת מענה למטופל. לאחר שצלחו את רשימות המתנה הם נתקלים, לא פעם, באנשי מקצוע שאין להם את המומחיות הרלוונטית הקשורה בהתמכרויות. כך, המענה הניתן למטופל הוא מפוצל ולא עקבי.
6. יתכן שהקושי במתן מענה פסיכיאטרי אף גורם ליחידות להימנע מלכתחילה ממתן מענה ייעודי למי שמתמודדים עם תחלואה כפולה, בשל חוסר היכולת לתת מענה מקצועי ראוי.
7. יש למצוא את הדרכים לחבר בין השירותים השונים, אם בהעסקת פסיכיאטריים על-ידי היחידות להתמכרויות ועבודה בצוות רב-מקצועי ואם ביצירת המסלולים לחיבור נגיש וזמין בין עבודת היחידות ובין שירותי בריאות הנפש בקהילה.

מחסור במענים במסגרות כוללניות למי שמתמודדים עם תחלואה כפולה

8. מסיבות שונות מסגרות האשפוזיות והקהילות אשר פתוחות בפני מי שמתמודדים עם תחלואה כפולה הן ספורות.
9. בשל כך, עובדות ועובדים סוציאליים מעידים כי בעת הפניית מטופלים ליחידות אלו הם נתקלים, פי כמה וכמה, בזמני המתנה ארוכים.
10. זמני המתנה אלו פוגעים לעיתים במוטיבציה של המטופל להיעזר בשירותים אלו, וכך חותרים תחת תכלית השירותים.
11. אנו קוראים להגדיל באופן מיידי את היקף המסגרות הכוללניות אשר יש בהן מענה ייעודי למי שמתמודדים עם תחלואה כפולה.

מחסור במענים שיקומיים

12. גם המענים לפי חוק שיקום נכי נפש בקהילה (המכונים "סל שיקום") ניתנים לא פעם רק למי שאינו נמצא בשימוש אקטיבי בחומרים ממכרים.
13. המשמעות היא שמי שאינו מצליח להוכיח תקופה של הימנעות משימוש בחומרים ממכרים ("ניקיון"), אינו יכול להשתלב ברבים מהמענים השיקומיים אשר המדינה מציעה.
14. אנו מציעים לבחון באיזה אופן ניתן לפתח מעניים שיקומיים מסוימים, אשר דלתם תהא פתוחה גם בפני מי שמתמש, בעת הקבלה לשירות, בחומרים ממכרים.

אוכלוסייה פגיעה במיוחד: קטינים עם תחלואה כפולה

15. למיטב ידיעתנו, משרד הרווחה נמצא בתהליכים להקמת מעון נעול לקטינים/קטינות המתמודדים עם תחלואה כפולה. התקציב הנדרש לעניין נמצא כבר לפני כ-14 חודשים.
16. מדובר, כמובן, בצורך אקוטי. אלו קטינים אשר אינם מצליחים לקבל מענה במסגרות הקיימות, אך זקוקים להתערבות כוללת וסמכותנית לשם הגנה על שלומם ועל סביבתם. לפי נתונים שפורסמו על-ידי מחקר המידע של הכנסת, מדובר בכ-35% מהקטינים הממתינים להשמה במעונות הנעולים של חסות הנוער. למשל, מותן הטרגי של הנערות יולי זקוביץ' ומרים פרץ יכול אולי היה להימנע, לו היו מקבלות מענה מסוג זה.
17. על-אף הדחיפות הברורה ועל-אף שמדובר באוכלוסייה פגיעה במיוחד, אין בידינו מידע אודות מועד הפתיחה הצפוי של מסגרת זו.

סיכום

18. איגוד העובדות והעובדים הסוציאליים הינו הארגון היציג של העובדות והעובדים הסוציאליים בישראל. אנו מאגדים כ-14,000 עובדות ועובדים מן המגזר הציבורי והמופרט. בין היתר, האיגוד שם לעצמו למטרה לפעול לקידום מדיניות חברתית צודקת.
19. מתוך היכרותם המקצועית של עובדות ועובדים סוציאליים עם מי שמתמודדים עם תחלואה כפולה ברחבי הארץ ובשירותים השונים, אנו קוראים ומתריאים: לצד הרחבת המענים הייעודים למי שמתמודדים עם תחלואה כפולה, יש למצוא את האמצעים לתכלול הטיפול בין המשרדים והרשויות השונים.